

Osmanlı Kültür ve Medeniyeti — Deneme

KPSS AI Coach · 03.08.2026 · 10 soru

1. Tımar sisteminin Osmanlı düzenindeki işlevi aşağıdakilerden hangisiyle en doğru açıklanır?

- A) Sadece deniz ticaretini düzenlemesi
- B) Padişah seçimlerini belirlemesi
- C) Medreseleri kapatması
- D) Avrupa tarzı bankacılığı başlatması
- E) Toprak gelirleriyle askerî ve ekonomik düzeni desteklemesi

2. Devşirme sisteminin temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tımar topraklarını özel mülke dönüştürmek
- B) Devlet hizmeti ve kapıkulu ocakları için personel yetiştirmek
- C) Ayanların siyasi gücünü artırmak
- D) Lonca teşkilatını kaldırmak
- E) Meclis-i Mebusanı açmak

Uluslararası ilişkilerde devletlerin hangi ortaklıkları kuracağı ve hangi gerilimlere gireceği tartışılırken, bazı araştırmacılar ideolojik farklardan çok daha derin bir ayrımın belirleyici olduğunu ileri sürmüştür. Bu yaklaşıma göre çatışma ve ittifakların temelinde kültürel aidiyetler yer almaktadır.

3. Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Devletler arası ittifak ve çatışmaların belirlenmesinde medeniyetler, ideolojik farklılıklardan daha etkili görülmüştür
- B) Devletler arası ilişkilerde ekonomik çıkarların, kültürel aidiyetlerden daha etkili olduğu savunulmuştur
- C) Devletler arası anlaşmazlıkların yalnızca sınır sorunlarından kaynaklandığı ileri sürülmüştür
- D) Devletlerin dış politikada her zaman aynı blok içinde hareket ettiği kabul edilmiştir
- E) Uluslararası çatışmaların, dinî kurumların tamamen ortadan kalkmasıyla sona ereceği belirtilmiştir

Bir devlet düzeninde, merkezî otoritenin ihtiyaç duyduğu insan kaynağını sağlamak amacıyla bazı çocukların özel bir eğitim sürecinden geçirildiği ve daha sonra devlet hizmetine yönlendirildiği görülmektedir. Bu uygulama için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

4. Bu uygulama aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Devşirme sistemiyle gayrimüslim çocukların devlet hizmeti ve kapıkulu ocakları için yetiştirildiğine
- B) Tımar sistemiyle toprağın doğrudan köylüye mülk olarak verildiğine
- C) Medeniyetler Çatışması tezinin kültürel yakınlaşmayı savunduğuna
- D) Saltanatın 1 Kasım 1922'de kaldırıldığına
- E) TBMM'nin 23 Nisan 1920'de Lozan'da açıldığına

Bir araştırma notunda, Osmanlı Devleti'nde savaş zamanlarında cepheye asker sevkini kolaylaştıran ve barış zamanlarında da tarımsal üretimin sürdürülmesine katkı sağlayan bir düzenekten söz edilmektedir. Aynı notta, bu düzeni destekleyen mali yapının devletin merkezî gücünü canlı tuttuğu ifade edilmektedir.

5. Bu notta sözü edilen düzenek için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Askerî işlevinin bulunduğu
- B) Ekonomik işlevinin bulunduğu
- C) Dirlik esasına dayandığı
- D) Gayrimüslim çocukların yetiştirilmesiyle oluştuğu
- E) Taşra üretimini ve gelir akışını düzenlediği

Osmanlı devşirme uygulamasına ilişkin yazılı kayıtlarda verilen ilk tarih 1438'dir. Söz konusu uygulama coğrafi açıdan özellikle Balkanlar'da sürdürülmüştür.

6. Devşirme sisteminden yazılı kaynaklarda ilk kez 1438 yılında söz edildiği ve uygulamanın ağırlıklı olarak Balkanlar'da yürütüldüğü bilinmektedir. Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Devşirme uygulaması yalnızca Rumeli'de kayıt altına alınmış, Anadolu'da hiç uygulanmamıştır.
- B) 1438'den önce Balkanlar'da devşirme yapıldığına dair yazılı belge bulunmamaktadır.
- C) Yazılı kayıtlarda ilk kez anılmadan önce sistemin hiçbir biçimde var olmadığı kesindir.
- D) Devşirme uygulaması XIV. yüzyılda Anadolu'da başlatılmış, XV. yüzyılda Balkanlar'a taşınmıştır.
- E) Devşirme sistemi, Osmanlı Devleti'nin tüm coğrafyasında eşit yoğunlukla uygulanmıştır.

Osmanlı devşirme kayıtlarını inceleyen araştırmacılar, üç eşkâl defterindeki devşirmelerin yaş ortalamasının 15,3 olduğunu tespit etmiştir.

7. "Kural olarak 8-18 yaş arası gençlerin alınmakta olduğu görülmüş" ifadesi devşirme sisteminin yaş sınırını ortaya koymaktadır. İncelenen üç eşkâl defterinden elde edilen veriler bu kural aralığıyla karşılaştırıldığında aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılır?

- A) Yaş ortalaması 15,3, kurallarda belirlenen 8-18 aralığının alt sınırına yakın bir değer taşımaktadır.
- B) Yaş ortalaması 15,3, kurallarda belirlenen 8-18 aralığının üst sınırını aşmaktadır.
- C) Yaş ortalaması 15,3, kurallarda belirlenen 8-18 aralığının içinde ve üst yarısında yer almaktadır.
- D) Eşkâl defterlerindeki ortalama yaş, devşirme için belirlenen yaş sınırının dışına düşmektedir.
- E) Üç eşkâl defterindeki ortalama yaş, kuralda öngörülen alt sınır olan 8 ile örtüşmektedir.

Osmanlı devşirme uygulaması, yazılı kaynaklarda ilk kez 1438 yılında anılmaktadır. Sisteme dair arşiv belgeleri arasında yer alan eşkâl defterleri, devşirilen gençlerin fiziksel özelliklerini ve yaş bilgilerini kayıt altına almaktaydı.

8. Osmanlı devşirme sistemine ilişkin aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Devşirme sisteminden yazılı kaynaklarda ilk kez 1438 yılında söz edilmiştir.
- B) Eşkâl defterleri iki nüsha hâlinde tutulurdu.
- C) Günümüze ulaşan eşkâl defterlerinin sayısı dördtür.
- D) Devşirmeler kural olarak 8 ile 18 yaş arasındaki gençlerden seçilirdi.
- E) İncelenen eşkâl defterlerinde kayıtlı devşirmelerin yaş ortalaması 15,3 olarak hesaplanmıştır.

Osmanlı Devleti'nde devşirme uygulamasının özellikle Balkanlar'da yürütülmesi, fethedilen bölgelerdeki Hristiyan ailelerin çocuklarının beşte birinin alınması ve bu çocukların saraydaki Enderun Mektebi'nde yetiştirilmesi dikkat çekmektedir.

9. Buna göre devşirme sistemiyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A)** Devşirme sistemi yalnızca asker ihtiyacını karşılamak için uygulanmıştır.
- B)** Enderun Mektebi, devşirme kökenli yöneticilerin yetiştirilmesinde işlev gören bir saray kurumudur.
- C)** Devşirme uygulaması Osmanlı ülkesinin bütün bölgelerinde aynı yoğunlukta yürütülmüştür.
- D)** Devşirme usulünde alınan çocukların tamamı doğrudan Yeniçeri Ocağı'na gönderilmiştir.
- E)** Devşirme sistemi sadece eğitim amacı taşıyan sosyal bir uygulamadır.

10. Yazılı kaynaklarda ilk kez 1438 yılında anıldığı belirtilen, özellikle Balkanlar'da yürütülen ve sultana bağlı asker ile memur yetiştirmeyi amaçlayan Osmanlı uygulaması aşağıdakilerden hangisidir?

- A)** Devşirme sistemi
- B)** Enderun Mektebi
- C)** Eşkâl defterleri
- D)** Acemi Ocağı
- E)** Yeniçeri Ocağı

Cevap Anahtarı

1. E

2. B

3. A

4. A

5. D

6. B

7. C

8. C

9. B

10. A

Çözümler

1. Tımar sistemi hem üretimi denetler hem de taşrada asker yetiştirilmesini sağlar.
2. Devşirme sistemiyle devlet hizmeti ve kapıkulu ocakları için insan kaynağı yetiştirilmiştir.
3. Kaynaklar'da, uluslararası çatışma ve ittifaklarda belirleyici unsurun ideolojilerden çok medeniyetler olduğu savunulmaktadır. Paragraf da bu tezle uyumludur.
4. Parçada anlatılan durum, gayrimüslim çocukların devlet hizmeti ve kapıkulu ocakları için yetiştirilmesini ifade eden devşirme sistemidir. Diğer seçenekler ya farklı bir konuyu anlatır ya da yanlış bilgidir.
5. Kaynaklar tımar sisteminin askerî ve ekonomik işlevlerini; #282 ise devşirme sistemini anlatır. Sorudaki düzenek tımar sistemidir, dolayısıyla gayrimüslim çocukların yetiştirilmesiyle oluştuğu söylenemez. Diğer seçenekler tımar sisteminin kaynaktaki özellikleriyle uyumludur.
6. Kaynaklar, sistemin yazılı kayıtlarda ilk görüldüğü tarihin 1438 olduğunu belirtir; bu da 1438 öncesine ait yazılı belge bulunmadığı çıkarımını destekler. B şıkkı bu iki kaynağın birleşiminden doğrudan çıkarılabilir. A şıkkı 'hiç uygulanmamıştır' diyerek kapsam aşımına düşer; Balkanlar ağırlıklı olmak 'yalnızca Rumeli' anlamına gelmez. C şıkkı 'kesindir' ifadesiyle aşırı-genelleme yapar; yazılı kaynak olmaması sözlü ya da fiilî uygulamayı dışlamaz. D şıkkı coğrafi ve tarihsel sırayı tersine çevirir. E şıkkı ise 'özellikle Balkanlar' vurgusuna doğrudan aykırıdır.
7. Kaynaklar'ya göre belirlenen yaş aralığı 8-18'dir; kaynaklar'ye göre tespit edilen ortalama ise 15,3'tür. 15,3 sayısı, 8-18 aralığının tam içinde yer alır; ayrıca aralığın orta noktası olan 13'ün üzerinde olduğundan üst yarısında konumlanır. Bu nedenle C şıkkı tek doğru çıkarımdır. A şıkkı 'alt sınıra yakın' ifadesiyle yanıltıcıdır; 8'e değil, 18'e daha yakın olan 15,3 için alt sınır iddiası yanlıştır. B şıkkı 18'i aştığını öne sürmektedir; oysa $15,3 < 18$ 'dir. D şıkkı sınır dışına düşüldüğünü ileri sürer, bu da verilerle çelişir. E şıkkı alt sınır olan 8 ile örtüştüğünü savunur; bu açıkça yanlıştır.
8. Günümüze ulaşan eşkâl defterlerinin sayısı kaynaklar'e göre üçtür; C şıkkındaki 'dörttür' ifadesi bir birim sayısal kaymayı yansıtmakta ve yanlıştır. A şıkkı (#1028) doğrudur; 1438 sistematik kaydın başlangıç yılıdır. B şıkkı (#691) doğrudur; defterlerin iki nüsha tutulduğu belgelenmiştir. D şıkkı (#1036) doğrudur; 8-18 yaş aralığı temel kuraldır. E şıkkı (#1037) doğrudur; üç defterden hesaplanan ortalama 15,3'tür. En güçlü çeldirici B şıkkıdır: 'iki nüsha' ve 'üç adet defter' bilgileri sık karıştırılır; ancak B nüsha sayısını, C ise günümüze ulaşan defter sayısını vermektedir.
9. Doğru cevap B'dir; verilen bilgiler, devşirmelerin Enderun Mektebi'nde yetiştirildiğini ve bu kurumun saray içinde bürokrat yetiştirme işlevi gördüğünü gösterir. A ve E seçenekleri kapsamı daraltır veya saptırır; sistemin amacı sultana bağlı asker ve memur yetiştirmektir. En güçlü çeldirici A'dır; asker boyutu doğru görünse de memur yetiştirme amacı dışarıda bırakıldığı için yanlıştır.
10. Doğru cevap A'dır; 1438'de yazılı kayıtlarda anılma, özellikle Balkanlar'da yürütülme ve sultana bağlı asker-memur yetiştirme amacı birlikte devşirme sistemini tanımlar. En güçlü çeldirici B'dir; Enderun Mektebi devşirme kökenli bürokratların yetiştirdiği kurumdur, fakat uygulamanın kendisi değildir.